

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
isikuandmete kaitse asjas nr. 2.1.-1/21/3983

Ettekirjutuse tegija Andmekaitse Inspeksiooni jurist Virve Lans

Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht 09.12.2021 Tallinnas

Ettekirjutuse adressaat – isikuandmete töötleja XXX
aadress: XXX
e-posti aadress: XXX XXX

RESOLUTSIOON:

Isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 56 lõike 1, lõike 2 punkti 8, § 58 lõike 1 ning isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikli 58 lõike 1 punkti d ning lõike 2 punkti e ja f, samuti arvestades IKS §§ 4 ja 11 ning IKÜM artikliga 6, teeb andmekaitse Inspeksioon XXX täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:

1. XXX tuleb kas:

- 1.1. lõpetada oma Facebook kontol teise isiku isikuandmeid sisaldava foto XXXX avalikustamine; või
- 1.2. piirata punktis 1.1. nimetatud foto avalikustamist seniks, kuni foto avalikustamise õiguspärasus on inspeksioonile tõendatud ning inspeksioon on andnud sellekohase kinnituse. Fotot tuleb piirata selliselt, et foto oleks nähtav edaspidi ainult Teile endale.

2. Saata inspeksioonile kinnitus, kas

- 2.1. foto avalikustamine ning edasine andmetöötlus on lõppenud või
- 2.2. foto avalikustamine on ajutiselt piiratud (foto avalikustamise õiguspärasuse tõendamise ajaks).

Määrán ettekirjutuse täitmise tähtajaks 13.12.2021.

Ettekirjutuse täitmisest teatage hiljemalt selleks tähtajaks Andmekaitse Inspeksioonile aadressil info@aki.ee.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Käesoleva ettekirjutuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:

- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspeksioonile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas vaiet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

SUNNIRAHA HOIATUS:

Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtjaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspeksioon ettekirjutuse adressaadile isikuandmete kaitse seaduse § 60 alusel:

Sunniraha 500 (viissada) eurot.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

VÄÄRTEOKARISTUSE HOIATUS:

Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 kohase ettekirjutuse täitmata jätmise eest võidakse algselt määratud tähtjaks täitmata jätmise eest võidakse füüsilist isikut karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot ning juriidilist isikut võidakse karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot või kuni 4 protsenti tema eelmise majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem. Väärteo kohtuväline menetleja on Andmekaitse Inspeksioon.

FAKTILISED ASJAOLUD:

Andmekaitse Inspeksioon sai kaebuse, mille kohaselt on Teie, XXX isiklikul Facebook kontol olete avaldanud kaebaja isikuandmeid (kujutis) sisaldava foto (XXXXX).

Kaebuse kohaselt ei ole kaebaja andnud nõusolekut enda pildistamiseks/filmimiseks ega ka enda isikuandmeid sisaldava salvestise avaldamiseks ning soovib, et tema isikuandmeid sisaldav salvestis sotsiaalmeediast eemaldataks.

Inspeksioon on alustanud IKS § 56 lg 3 punkti 8 alusel järelevalvemenetluse. Oma ülesannete täitmiseks on inspeksioonil vastavalt IKS §-le 57 ja korrakaitse seaduse § 30 lõikele 1 õigus nõuda järelevalvemenetluse läbiviimiseks vajalikke selgitusi. Samuti on inspeksioonil IKS § 56 lg 3 punktides 3 ja 4 tulenev õigus nõuda isikuandmete kustutamist või töötlemise piiramist.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

IKÜM artikkel 4 punkti 1 kohaselt on isikuandmeteks igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku kohta. Tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada, eelkõige sellise identifitseerimistunnuse põhjal nagu nimi, isikukood, asukohateave; aga ka selle füüsilise isiku ühe või mitme füüsilise, füsioloogilise jms tunnuse põhjal. Seega isikuandmeteks on teave, mis võimaldab isikut tuvastada. IKÜM artikkel 4 punkti 2 kohaselt on isikuandmete töötlemiseks isikuandmete või nende kogumitega tehtav automatiseeritud või automatiseerimata toiming või toimingute kogum, sh nende levitamine või muul moel kättesaadavaks tegemise teel avalikustamine. Eeltoodust tulenevalt olete IKÜM artikkel 4 punktide 1 ja 2 mõttes avalikustanud kaebaja isikuandmeid (kujutis).

Isikuandmete töötlemise nõuded kehtestab eelkõige IKÜM, mille artikkel 5 sätestab isikuandmete töötlemise põhimõtted, sh seaduslikkuse põhimõtte. Isikuandmete töötlemine (sh avalikustamine internetis) on seaduslik vaid siis, kui selleks esineb mõni artikli 6 lõikes 1 toodud õiguslik alus.

IKÜM artikkel 6 kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik, kui see vastab ühele lõike 1 punktides a kuni f toodud tingimustele. Inspeksiooni on seisukohal, et käesoleval juhul ei

vasta vaidlusaluse foto avalikustamine ühelegi IKÜM artikkel 6 lõikes 1 nimetatud punktile, seega ei ole foto avalikustamine seaduslik.

Teatud juhtudel võib mõne inimese andmete avalikustamiseks olla õigustus ajakirjanduslikul eesmärgil, kuid seda siiski rangetel tingimustel: tegemist peab olema ajakirjandusliku eesmärgiga, avaldamine peab olema kooskõlas ajakirjanduseetika reeglitega ning konkreetse inimese identiteedi avalikustamise vastu peab olema avalik huvi. Samuti ei tohi avalikustamine kahjustada ülemäära kellegi õigusi. Antud juhul inspeksioon ei näe, et antud olukorra kajastamiseks oleks selline avalik huvi, mis läheks ajakirjandusliku erandi alla, samuti kahjustab foto avaldamine sellisel kujul ülemääraselt inimese õigusi.

Andmekaitse reeglid ei kohalduks, kui Te oleksite jaganud teiste inimeste andmeid üksnes oma lähikondsete või kitsas sõpruskonnas isiklikul eesmärgil. Kõigile avalik olev postitus isikliku andmetöötluse erandi alla ei mahu.

Teise inimese andmete avalikustaja, antud juhul Teie, XXX, vastutate selle eest, et andmete avalikustamine oleks seaduslik.

Andmete töötlemine tuleb lõpetada, kui andmetöötleja ei suuda tõendada, et töötleb andmeid mõjuval õiguspärasel põhjusel.

1. Ajakirjanduslik eesmärk

IKS § 4 alusel võib isikuandmeid ilma andmesubjekti nõusolekuta töödelda ajakirjanduslikul eesmärgil, kui selleks on avalik huvi, kui see on kooskõlas ajakirjanduseetika põhimõtetega ning isikuandmete avalikustamine ei ole isiku suhtes ülemääraselt kahjustav. Ajakirjanduslikul eesmärgil konkreetse inimese identiteedi avalikustamine on lubatud üksnes juhul, kui see inimene ise oma tegevusega on selleks õigustuse andnud (nt avaliku elu tegelased, riigivõimu teostajad, kurjategijad). Ning seejuures tuleb eristada avalikku huvi ja uudishimu. Praegusel juhul ei nähtu, et fotol kujutatud inimene oleks kuidagi oma tegevusega avaldamiseks ajakirjanduslikul eesmärgil õigustuse andnud.

Ajakirjanduslik eesmärk on pakkuda informatsiooni ja edendada debatti ühiskonnas aktuaalsel ning vajalikul teemal. Samas ei ole ajakirjanduslik eesmärk täidetud kui avalikustatakse sealjuures kolmandatele isikutele isikuandmeid, sest ühiskondlikku debatti saab pidada ka ilma kolmanda isiku sellesse tõmbamata, mis ei piiraks postitaja ajakirjanduslikku vabadust ning sõnavabadust. Kõnealuse foto puhul olete avalikustanud kolmanda isiku isikuandmeid (kujutis), inimesel ei olnud sellises olukorras võimalik kuidagi vältida salvestisele jäämist või teile teada anda, et ta ei ole nõus enda pildistamise/filmimisega. Antud juhul puudus Teil teave, miks inimene sellisesse seisu sattus ning nüüd seda endale sobivasse konteksti panna, on meelevaldne.

I Avalik huvi kaebaja suhtes

Isikuandmete avalikustamine ei tohi andmesubjekti ülemäära kahjustada. Lisaks õigusaktis sätestatule tuleneb Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktikast kohustus eristada avalikku huvi teemat ja konkreetset huvi isikute vastu.

Avaliku huvi koroonakriisi vastu ei tähenda, et automaatselt võiks avalikustada kõikide isikute andmeid. Riigikohus on lahendis haldusasjas nr 3-3-1-85-15 selgitanud, et avaliku huvi ülekaalus tuleb kindlaks teha konkreetse juhu asjaolude põhjal, võrreldes andmete avaldamise kasuks rääkivaid asjaolusid tagajärgedega, mida isikule põhjustatakse.

Isikuandmete avaldamist ei õigusta pelgalt erahuvi ega ka sensatsioonijanu. EIK ja Riigikohtu praktika kohaselt on avalikkuse põhjendatud huvi määr isiku eraelu vastu erinev ja sõltub sellest, millega inimene tegeleb (ametnik, poliitik, ärimees) või kuivõrd ta ise on end avalikkuse huviorbiiti asetanud (arvamusliider, popstaar).

Isikuandmete avalikustamiseks peab isiku ja temaga seotud juhtumi suhtes olema avalik huvi. Avaliku huvi orbiidis on eeskätt avaliku elu tegelased ning inimesed, kes on mingi oma tegevuse tõttu sisenenud avalikku sfääri.

Avaliku elu tegelaste eesotsas asuvad valitsuse ja parlamendi liikmed, seejärel muud poliitikud.

Avaliku elu tegelaseks võib lisaks poliitikutele olla ka inimene, kes

- 1) Valdab majanduslikku võimu ning avalikkusele olulist informatsiooni,
- 2) Võib mõjutada poliitikat, majanduslikke ja ühiskondlikke valikuid,
- 3) Teenib elatist enda isiku või loomingu eksponeerimisega.

Kõigil muudel juhtudel, mil pole tegemist avaliku elu tegelasega, tuleb igal konkreetsel juhul hinnata, kas juhtumi kajastamine on mõõdapääsmatult vajalik ka puudutatud isiku isikuandmete isikustatud kujul avalikustamine, või on ajakirjanduslik eesmärk saavutatav ka ilma selleta.

Seega antud juhul tuleb hinnata, kas Teie poolt avaldatud fotol kujutatud tavakodaniku suhtes on selline avaliku huvi, et ajakirjandusliku eesmärgi täitmiseks on õigustatud tema isikuandmete (kujutis) avaldamine. Praegusel juhul ei näe inspeksioon, et kaebaja isiku suhtes oleks tekkinud selline avalik huvi, mis täidaks ajakirjanduslikku eesmärki või kaebaja isikuandmete avaldamine annaks lisaväärtust ühiskondlikule debatile seoses koroonakriisiga. Viimasel ajal on levinud kahetsusväärne trend filmida, avalikustada ja naeruvääristada sotsiaalmeedias, sealhulgas avalikkuse huviorbiidis mitte olevaid isikuid.

II Ajakirjanduseetika

Eesti ajakirjanduseetika koodeksi punkti 1.2 kohaselt teenib ajakirjandus avalikkuse õigust saada tõest, ausat ja igakülgselt teavet ühiskonnas toimuva kohta. Ajakirjanduseetika põhimõtete hulka kuuluvad muuhulgas ajakirjaniku sõltumatus, erapooletus, tasakaalustatus, materjali ja informatsiooni kontrollitavus ja vastulause andmise võimaldamine.

Eetikakoodeksi punkti 4.9. kohaselt avaldatakse inimese eraelu puutumatust rikkuvaid materjale vaid juhul, kui avalikkuse huvid kaaluvad üles inimese õiguse privaatsusele.

III Kaebaja õiguste ülemäärane kahjustamine

Ajakirjanduslikul eesmärgil isikuandmete töötleja peab analüüsima, kas töötlemisega ei kaasne ülemäära andmesubjekti õiguste ja vabaduste kahjustamist. Kui andmesubjekti õiguste ja vabaduste kahjustamine esineb, kuid see ei ole ülemäärane, on lubatud isikuandmeid töödelda.

Kaebuse kohaselt on kaebajale tema tuttavad saatnud linke Teie postitusega, samuti on ta ise postitust näinud sotsiaalmeedias. Nii kõnealuse foto avalikustamine kui ka tuttavate pöördumised on kaebaja jaoks äärmiselt häirivad, samuti on kaebaja jaoks murekohaks salvestise levimine sotsiaalmeedias. Inimesel on kadunud kontroll oma isikuandmete üle. Seega on postituse avaldamine kaasa toonud ka kaebaja õiguste kahjustamise. Lisan veel, et kohtupraktika kohaselt vastutavad postitajad teatud ulatuses ka postituse kommentaaride eest. Kuivõrd kaebaja ei soovi, et teda selliselt kujutav foto oleks nähtav piiramatule isikute ringile,

leian, et kaebaja isikuandmeid sisaldava foto avalikustamisega kaasneb ülemäärane andmesubjekti õiguste kahjustamine.

Eelnevast tulenevalt puudub inspeksiooni hinnangul vaidlusalusel Facebook postitusel ajakirjanduslik eesmärk IKS § 4 mõttes.

2. Avalik koht

IKS § 11 kohaselt kui seadus ei sätesta teisiti, asendab avalikus kohas avalikustamise eesmärgil toimuva heli- või pildimaterjali jäädvustamise puhul andmesubjekti nõusolekut tema teavitamine sellises vormis, mis võimaldab tal heli- või pildimaterjali jäädvustamise faktist aru saada ja enda jäädvustamist soovi korral vältida. Kaebajal sellist võimalust ei olnud. Samuti ei näi fotolt, et tegemist oleks avaliku kohaga, kuna kaebaja on kinnises ruumis, kus küll on olnud klaasuks ning ruumis toimuv on nähtav ka kõrvalistele isikutele. Avalikuks kohaks ei saa pidada kõiki kohti, mis on nähtavad ka läbi uste-akende. Samuti ei saa avaldada kõiki avalikus kohas salvestatud fotosid, eriti juhul, kui need sisaldavad kolmandate isikute isikuandmeid ning avaldajal puudub avaldamiseks nõusolek.

Kokkuvõte

Juhul kui isikuandmete töötlemiseks puudub õigusaktist tulenev õiguslik alus, on isikuandmete töötlemine keelatud. Seni kuni Te ei ole inspeksioonile tõendanud, et Teil on foto avalikustamiseks õiguslik alus ning inspeksioon ei ole sellist alust aktsepteerinud, tuleb teil IKÜM artikkel 18 lõike 1 punkti d alusel isikuandmete töötlemist piirata (Facebookis avaldamine lõpetada) ajaks, kuni kontrollitakse, kas vastutav töötleja õiguspärased põhjused kaaluvad üles andmesubjekti õigused.

Kui sikuandmete töötlemine ei vasta seaduses sätestatud tingimustele või vastutav töötleja seda tõendada ei suuda, on isikuandmete töötlemine keelatud.

Seega tuleb Teil lõpetada isikuandmeid sisaldav foto avalikustamine oma Facebook kontrol või piirata video avalikustamine seniks kuni video avalikustamise õiguspärasust on inspeksioonile tõendatud.

Vastavalt isikuandmete kaitse seaduse § 58 lõikele 1 ning isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 58 lõike 2 punktile f, on inspeksioonil õigus kehtestada ajutine või alaline isikuandmete töötlemise piirang, sh töötlemiskeeld. Seega on inspeksioonil õigus kehtestada ka foto avalikustamiseks kas ajutine või alaline töötlemise piirang, sh töötlemiskeeld.

Fakt on, et Teie olete isikuandmeid sisaldava foto avalikustanud Facebookis oma isiklikul kontrol ning postitus, mis sisaldab kaebaja isikuandmeid, on avalik. Seni, kuni Te ei ole tõendanud inspeksioonile IKS (§§ 4 või 11) või IKÜM (artikli 6) nõuete täitmist, leian, et kohustusliku ettekirjutuse tegemine foto avalikustamise lõpetamiseks või piiramiseks on antud asjas vajalik, et lõpetada õigusrikkumine võimalikult kiiresti.

/allkirjastatud digitaalselt/

Virve Lans

jurist

peadirektori volitusel